

Emil Bønnelycke: *Spartanerne*

(1919) (uddrag)

Emil Bønnelyckes *Spartanerne* anses for den første ekspressionistiske danske roman og er i sin form eksperimenterende. Krigens væsen skildres i tre handlinger i Sparta, under 1. Verdenskrig og ud fra en dansk militær styrke. Sparta var en bystat i det antikke Grækenland, og Bønnelycke udtalte til Politiken i 1919, at han havde valgt titlen "Spartanerne" og de forskellige handlinger, fordi han mente, 1. Verdenskrig mindede om den klassiske krig i Grækenland. Bønnelycke opfattede altså sin roman som en enhed med samme tematik, selvom der er spring i tiden og sideløbende historier. Følgende uddrag er fra den del af romanen, hvor vi følger en dansk militær styrke.

I den tidlige Morgenstund marcherer vi i to Troppe op gennem den sovende, sorte By til Eksercerpladsen*. Sct. Mikkelsgade. Sct. Mogensgade. Den gamle Vagt, hvor Vaabensmeden nu bor. Provinsarkivet, hvor vi drejer om Hjørnet, ind paa den store, blæsende Plads. De andre Delinger er allerede opmarcheret i Kompagnikolonne. Korporalen afgiver Melding til Oversergenten, og denne afleverer Kompagniet til Løjtnanten. Den gamle Reserveløjtnant, der er Gartner i det civile Liv, er en rar og skikkelig* Mand, som vi alle elsker. Han gør alt for sine Soldater. Han elsker Soldaterlivet, elsker at være Soldat. Det er meget morsomere at gaa paa Marchtur med fire Delinger raske Københavnere og "falde fladt ned" sammen med hele Styrken, visitere dem og lade dem stille blankpudsede til Appel*, selv med skinnende hvide Handsker paa, ny og straalende Uniform og mægtig Sabel, – end det er at ligge paa Knæ og luge Gulerødder, klippe Roser og passe alle sine smaa Planter. Den gamle Løjtnant er lykkelig som et Barn, fordi han, det sker ogsaa ved et Mirakel, kan faa et saadant Kobbelt* uvorne* Labaner som os til at lystre. 40 % af Kompagniet er indfødte Københavnere fra Nørrebro og Vesterbro, fra Korsgade, fra Sundby, fra Kalkbrænderivej, fra Dannebrogsgade. De kan pibe i Fingrene og synge det sidste Kabaretrefrain*, Varietétytmer*. De kan fylde den lille, troskyldige* Provinsby med Eder, med Gavtyvestreger, med Slang og flotte Ord. Jeg er overbevist om, at Beboerne i den strengt reaktionære*, lidt naive og indbildske Garnisonsby allerede hader og afskyr os af deres ganske ukrænkelige* Hjerter. Vi er Rekrutter*, vi sér farlige ud i vort Arbejdstøj, vi er Københavnere og Pariaer*, som ingen respekterer, ingen, undtagen vor gamle, elskelige, altopofrende Løjtnant, der selv ligner et Fugleskræmsel i sin Uniform.

Saa begynder Eksercitsen*. Almindelig Retstilling. Jeg adlyder med største Adræthed* og Arbejdslyst enhver Kommando. Jeg har for længst besluttet at blive en eksemplarisk Rekrut, selv om mit Temperament, min eksplosive Natur lægger

5

10

15

20

25

lle om noget så
t arbejde eller
om mange måske
r spænding, er krig
niler og skaber
ølgende uddrag af
fokus netop på
ogen.

ionismen

nu skulle afløses af en
ed et utal af mulig-
ter talte endda om
krigen, der rensede

en ses også af mange
on på 1. Verdenskrig.
ommer af det latinske
er udtryk og lægger
personlige udtryk.
så ikke gengive en
eller nøjes med
ligesom i impres-
nod tager ekspres-
givet, at ethvert værk
subjektiv virkelighed.

- 5 mig hemmelige og frygtelige Impulser i Vejen. Jeg benægter, skønt jeg ved, at jeg ikke har Ret, at Eksercitsen er ensformig. Jeg trodser dens Monotoni*, underholder mig med at lægge min næsten halstarrige* Energi i selv de mest simple Øvelser, og mærker at min Anstrengelse belønnes med, at jeg kommer let over alle Vanskeligheder. Jeg hører et ustandseligt, næsten taabeligt Raab i mit Øre: Ret! – Rør! – Ret! – Rør! – Ret! – Rør! – Ret! – Tavshed. – Indtag den rigtige Retstilling. Stræk Fingrene! Ret Ryggen! Hovedet op!

eksercerplads: plads på kaserne, foran et slot el. lign., hvor soldater kan træne

skikkelig: ordentlig (overholder regler), medgørlig

appel: daglig samling og opstilling af soldater til modtagelse af dagsbefalingen

kobbel: gruppe

uvorn: fræk, uartig

kabaretrefrain: omkvæd til en sang fra en kabaret (underholdende forestilling med dans, musik og sang – ofte satirisk)

varietyrimer: rytmer fra en variete (revy med dans, musik og sang)

troskyldig: godtroende

reaktionær: stærkt imod politiske og sociale forandringer

ukrænkelig: som ikke kan eller må betvivles

rekrut: værnepligtig soldat, som lige er kommet i militæret

paria: en person, der bliver set ned på og udstødt af fællesskabet

eksercits: militær træningsøvelse under en overordnet kommando

adræthed: at være i stand til at bevæge sig smidigt eller elegant

monotoni: ensformighed

halsstarrig: genstridig

OPGAVER

I KLASSEN ELLER TO OG TO

KORT ANALYSE AF UDDRAGET SOM KRIGSLITTERATUR

- Diskuter, hvordan I mener uddraget fra *Spartanerne* placerer sig i analysemodellen (se side 9).

ARBEJDSSPØRGSMÅL TIL UDDRAGET

- Hvordan beskrives soldaterlivet i uddraget? Hvordan forholder jeg'et sig til det? Og på hvilken måde gengives her en subjektiv, indre virkelighed, som jo er et kendetegn for ekspressionismen?
- Hvordan beskrives forholdet mellem reserveløjtnantens civile liv og militære liv? Og hvad er det løjtnanten godt kan lide ved at være løjtnant (ifølge jeg'et)?
- Hvorfor tror I, nogle mennesker trives bedre i militæret end i det civile liv?